

Maandoverzichten Walvisstrandingsen 2012

Auteur G. Keijl



Maandoverzicht januari 2012

Woensdag, 1 februari 2012

In januari zijn 52 walvisachtigen gemeld, waarvan 49 bruinvissen. Dit is wederom een bijzonder hoog aantal: gemiddeld over 2005-2011 ligt het januarigemiddelde op 26, met 39 in 2010 als hoogste en 8 in 2008 als laagste. Het is opnieuw verleidelijk een en ander toe te schrijven aan de aanlandige wind, want er strandden nagenoeg dagelijks dieren tot de wind omsloeg naar oost op de 25e en de aantallen uitdoofden. Dit keer waren de aantallen op de Hollandse kust erg hoog in vergelijking tot elders: Deltagebied 13 (waarvan 1 bij Saeftinge), Hollandse vastelandskust 24 en Wadden 16 (Texel 4, Vlieland 1, Terschelling 5, Ameland 1, Engelsmanplaat 1, Schiermonnikoog 2 en Delfzijl 1). Opvallend was het aantal grote exemplaren. Het gemiddelde over het totaal berekend was 126 cm (n=30), maar hieronder waren drie kleintjes.

Er zijn drie andere walvissen gemeld: het spectaculairst was de jonge gewone vinvis, die op 15 januari te Vlissingen strandde. Het was al de 31e gewone vinvis voor ons land. De vorige waren in 2011, 2006, 2004 (twee), 2001, 1998 en 1956. Die van 1998 strandde te Egmond, de rest is ten zuiden daarvan gevonden. De andere vondsten in januari betroffen een witsnuitdolfijn op de 3e, tussen Dishoek en Zoutelande, en een losse onderkaak bij Zandvoort op de eerste. Determinatie van dit exemplaar is nog niet zeker, maar het betreft vrijwel zeker een witsnuitdolfijn of een tuimelaar.

Maandoverzicht februari 2012

Donderdag, 1 maart 2012

Wederom een bijzondere maand, met maar liefst 46 strandingen, vergelijkbaar dus met januari (dat aantal is inmiddels opgelopen naar 54). Gemiddeld sinds 2005 strandden er in februari 34 bruinvissen. Uitschieters naar boven waren 2009-2011 met respectievelijk 58, 37 en 38 dieren. De laagste aantallen zijn in 2005 en 2008 geteld, beide met 21. Er zijn dit jaar in februari geen andere walvissoorten gevonden. In het begin van de maand strandden er onregelmatig en slechts weinig dieren en op sommige dagen is er zelfs niet een gevonden. Alleen op de tiende zijn er drie bruinvissen gemeld. Dat veranderde vanaf de negentiende, want vanaf die datum zijn er dagelijks dieren gevonden, op 23 en 25 februari zelfs vijf elk. De wind draaide van oostelijke naar westelijke richtingen vanaf de dertiende en bedroeg meestal windkracht 5-6B (bron KNMI).

In de Zeeuwse Delta zijn dit keer 5 bruinvissen gevonden, langs de vastlandskust van Zuid- en Noord-Holland 24 en in het Waddengebied 17, waarvan 7 op Texel, 1 op Vlieland, 5 op Terschelling, 3 op Ameland en 1 bij Uithuizen (Groningen). De Hollandse kust scoorde dus opnieuw 'goed'.

Er strandde deze maand slechts één bruinvis levend, maar des te opvallender waren de brokjes en stukjes bruinvis van ten minste tien exemplaren, terwijl van nog eens 19 vermeld werd dat ze ernstig beschadigd waren, wat op de foto's ook luid en duidelijk zichtbaar is. Negen exemplaren waren niet beschadigd en van 8 hebben we daarover geen informatie. Dat is dus een opvallend hoog percentage beschadigde dieren (78%).

Maandoverzicht maart 2012

Zondag, 1 april 2012

Als maart wat strandingen betreft de maat zou zijn voor de rest van het jaar staat ons nog heel wat te wachten, want ook deze maand was het weer 'kermis' op het strand: er zijn 57 dode walvissen gemeld, waarvan 56 bruinvissen. Er is weliswaar een bultrug gemeld op 23 maart, maar dat betrof een opgeviste wervel. Hierover is het laatste woord nog niet gezegd, want hoe komt een losse wervel op het wad bij Texel? Er gaat, als de omstandigheden het toelaten, ter plekke nog gezocht worden naar meer resten van dit dier.

Het gemiddelde aantal strandingen in maart over 2005-2011 bedroeg 51 en daar zaten we dit jaar dus iets boven. Topjaar was 2006, met maar liefst 99; andere uitschieters naar boven/beneden waren 2010 met 56 en 2005 met 27. Normaal gesproken zijn maart en augustus de topmaanden en strandt in beide ongeveer 13% van het jaartotaal. Gebaseerd daarop zouden we dit jaar dus uitkomen op een kleine 450 strandingen. Vorig jaar liet echter zien dat het heel anders kan lopen en ook in een aantal andere jaren ging deze doorberekening mank.

Andersom dan in februari 2012 kregen nu de mensen in de Zuid-Hollandse en Zeeuwse delta het flink voor hun kiezen met 33 gestrande dieren (60% van het totaal!). De vastelandskusttellers in Zuid- en Noord-Holland hadden het daarentegen veel rustiger dan normaal en meldden er slechts 9, terwijl de Waddeneilanden inclusief de Waddenzee goed waren voor 14 (Texel 4, Terschelling 3, Ameland 3, Schiermonnikoog 3, Kornwerderzand 1). Het overzicht van het waddengebied is echter nog onvolledig. Levend gestrande bruinvissen waren er alleen op 2 maart op Texel en op 4 maart op Terschelling.

Zeer opvallend deze maand waren de ernstig beschadigde kadavers die vooral bij Ouddorp werden gevonden. Er zijn van Goeree tot en met Rockanje maar liefst 28 dode bruinvissen gevonden, die op een na allemaal zwaar beschadigd waren. Spoelden in februari in Noord-Holland vooral losse rug-/borstvinnen en lappen huid aan, in maart op Goeree waren het bruinvissen waarvan ofwel de vellen erbij hingen, ofwel alle vlees en ingewanden waren verdwenen en alleen de kop en staartvin nog intact waren. Dergelijke beschadigde kadavers is een al jaren terugkerend fenomeen op die plaats en tot op heden tasten we in het duister omtrent de oorzaak. Naar aanleiding van deze massastrandings, die zich afspeelde tussen 1 en 21 maart, is een klein comité in spoedberaad bijeen geweest. Mogelijk is men de oorzaak op het spoor, maar omdat er nog meer onderzoek moet plaatsvinden kunnen we er nog niets over melden. Het biedt wel kansen voor de toekomst, want als de vermoedens waar zijn, valt een dergelijk drama voorgoed te voorkomen.

Maandoverzicht april 2012

Dinsdag, 1 mei 2012

Eindelijk wat rust op het strand: in april zijn tot nog toe (3 mei; informatie uit het noorden van het land nog niet ontvangen) 31 bruinvissen gestrand, minder dan het gemiddelde sinds 2005 (39). De schommelingen in de maanden april over de afgelopen jaren zijn echter wel enorm, met 13 als minimum in 2008 en 71 als maximum in 2006. April volgt daarmee eindelijk het normale strandingspatroon, waarbij er minder strandingen zijn dan in maart. Er zijn geen andere soorten gemeld.

De vondsten waren als volgt over het land verdeeld: 13 op de Zuid-Hollandse/Zeeuwse eilanden, 12 op de Hollandse vastelandskust en 6 in het waddengebied (1 Texel, 1 Ameland, 2 Rottumeroog en 2 Engelsmanplaat).

De laatste ernstig beschadigde bruinvissen rond de punt van Voorne spoelden eind maart aan, hoewel van twee kadavers uit die contreien, beide van 9 april, geen opgave is gedaan van de conditie waarin de kadavers verkeerden. Hoewel er deze maand, zoals gebruikelijk, wel her en der ernstig beschadigde bruinvissen aanspoelden, was er gelukkig geen sprake meer van grootschalige strandingen. Levende dieren zijn evenmin gemeld.

Maandoverzicht mei 2012

Vrijdag, 1 juni 2012

In mei zijn tot nog toe 35 strandingen ontvangen. Dat is iets boven het meerjarig gemiddelde van 31 en het zal nog iets hoger worden omdat het overzicht uit het noorden van het land nog incompleet is. Uitbijters in de meerjarenreeks zijn mei 2006 met 59 strandingen en 2008 met slechts 13! Bruinvis was in mei dit jaar wederom de enige soort.

Uit Zeeland en Zuid-Hollandse eilanden zijn er slechts 8 gemeld, van het vasteland van Zuid- en Noord-Holland 13 en van de Wadden 14 (Texel 3, Vlieland 1, Terschelling 4, Schiermonnikoog 4 en Rottumeroog 2). Het eerste jong van dit jaar, een vrouwtje van 84 centimeter, strandde op 19 mei bij Noordwijk. Daarna is er nog een jong gemeld van de Maasvlakte op 26 mei. Een bruinvis van 88 centimeter bij Petten op 18 mei leek qua lengte wel een jong, maar qua uiterlijk niet (zie foto bij de melding). Hopelijk kan onderzoek uitwijzen of dit inderdaad een jong van vorig jaar betrof. De geringe lengte is dan wel uitzonderlijk.

Er waren twee meldingen van levende dieren: een op 10 mei bij Bloemendaal (overleden op 18 mei) en een op 26 mei op de Maasvlakte. Deze laatste betrof een pas geboren bruinvisje, dat ongetwijfeld met de beste bedoelingen, maar helaas, herhaaldelijk is teruggeduwd. Of 'ie zijn moeder nog heeft teruggevonden is de vraag. Daarnaast toonde de foto van een dode bruinvis op Vlieland een flinke plas bloed, dus mogelijk is die ook levend gestrand en ter plekke spoedig overleden.

Maandoverzicht juni 2012

Zondag, 1 juli 2012

Juni is normaal gesproken een van de maanden met de minste strandingen, en dat was dit jaar gelukkig niet anders, hoewel er iets meer dode walvisachtigen zijn gevonden (39) dan gemiddeld (34). Omdat het overzicht over het noorden van het land nog incompleet is, komen er dus mogelijk nog enkele strandingen bij. Het jaar met de meeste junistrandingen was 2006 met 48, terwijl er in juni 2007 slechts 16 strandingen zijn gemeld.

Uit het zuidwesten van het land zijn 10 strandingen gemeld, van de Hollandse kust 16 en van de Waddeneilanden 13 (Texel 3, Vlieland 2, Terschelling 2, Ameland 3, Schiermonnikoog 2, Rottumeroog 1). Afgezien van de gewone vinvis op 6 juni zijn er alleen bruinvissen gemeld.

Voor zover er lengtes zijn opgegeven, weten we dat er vier pasgeboren jongen zijn gevonden (70-75 cm). Hierbij is ook het bruinvisje van 30 juni bij Castricum gerekend, waarbij weliswaar geen lengteopgave is gedaan (de melding kwam uit de krant), maar de foto toont duidelijk een jong exemplaar. Alle overige dieren waren groter. Procentueel gezien wijkt het aantal pasgeboren dieren niet af van dat in andere jaren. De bruinvis van 30 juni was tevens de enige levend gestrande bruinvis in deze maand. Bijzonderheden deden zich niet voor, hoewel ernstig beschadigde bruinvissen kennelijk een chronisch (en lastig) probleem zijn.

De enige andere en tevens spectaculairste soort deze maand was uiteraard de gewone vinvis, die op 6 juni in Rotterdam binnenliep. Dit was natuurlijk geen echte stranding, want het dier lag op de bulb van een schip dat vanuit Amerika en vermoedelijk via de Golf van Biskaje, waar nogal wat gewone vinvissen leven, via het Kanaal naar Nederland is gevaren. Was de vinvis echter in een storm voor bijvoorbeeld de Zeeuwse kust van de boeg gegleden, dan hadden we hem per ongeluk wel als echte stranding genoteerd. Omdat het havenbedrijf een enorm bedrag vroeg om het dier nog een dag te laten liggen voor onderzoek van Naturalis, en omdat we wisten dat het geen echt Nederlands dier was, is besloten geen snijploeg vanuit Leiden naar Rotterdam te sturen. Gelukkig zijn de pathologen van de Universiteit van Utrecht wel in de gelegenheid geweest het kadaver te bekijken. Helaas zijn er op moment van schrijven nog geen gegevens van bekend. Het is dus nog niet duidelijk of het dier al dood was tijdens de aanvaring en al drijvend is opgepikt, of dat hij iets mankeerde zoals de gewone vinvis van 15 januari jongstleden, die een ontstoken buikvlies had en mogelijk daardoor ziek aan de oppervlakte verbleef, waarna zij levend is aangevaren.

Aanvaringen tussen schepen en walvisachtigen (en andere zeedieren) komen uiteraard wereldwijd voor. Zo voer op 28 juni nog een schip de Rotterdamse haven binnen met een haai op de bulb! De International Whaling Commission houdt een database bij van alle walvisachtigen die, ongeacht de gevolgen en waar dan ook, in aanvaring zijn gekomen met een schip. Zie http://www.iwcoffice.org/sci_com/shipstrikes.htm. Uiteraard draagt Naturalis daar zijn steentje aan bij door gegevens door te spelen aan die database.

Maandoverzicht juli 2012

Woensdag, 1 augustus 2012

.... en dan is het alweer juli en rijst het aantal dode bruinvissen wederom de pan uit: tot nog toe zijn er al 97 gemeld, maar dat worden er vast nog wel wat meer! Ter vergelijking: in 2011, u weet wel, dat topjaar met 861 bruinvissen, waren het er in juli 114. Gemiddeld sinds 2005 strandden er in juli 49 bruinvissen, exclusief 2011 zijn dit er zelfs maar 38. Daar zitten we dit jaar dus flink boven. Er is niet echt een strandingspiek aan te wijzen, want het aantal strandingen liep al vanaf het begin van de maand op. 30 juli was echter wel een piekdag, met 11 dode bruinvissen, waarvan 7 in de Zeeuwse delta. Er lijken minder beschadigde bruinvissen te stranden dan in juli vorig jaar: nu is 60% onbeschadigd, toen 47%, maar let op, dit is slechts van achter het bureau op grond van de foto's vastgesteld, niet in het veld of op de snijtafel!

Vanaf de Belgische grens tot en met de Maasvlakte zijn 33 dode bruinvissen gemeld, op de vastelandskust van Zuid- en Noord-Holland maar liefst 47 en in het Waddengebied 17 (Texel 10, Vlieland 1, Ameland 4, Engelsmanplaat 1 en Schiermonnikoog 1). Het ogenschijnlijk ontbreken van strandingen op Terschelling is een extra aanwijzing dat er meer bruinvissen zijn gestrand dan er op dit moment bekend zijn. Twee bruinvissen strandden levend, een op 3 en een op 27 juli, respectievelijk bij Vlissingen en op Ameland. Beide zijn spoedig overleden.

Van 69 dieren is een lengteopgave gedaan; 17% daarvan betrof jongen van dit jaar. Dat lijkt aanzienlijk lager dan de jongensterfte in andere jaren, die gemiddeld op 35% ligt (spreiding 23-49%). De kleinste bruinvis strandde (levend) bij Vlissingen en mat 77 cm. Er waren ook weer enkele grote dieren bij: 22% was groter dan 130 cm. De grootste was een niet meer te seksen dier van 162 cm bij Scheveningen op de 29e.

Maandoverzicht augustus 2012

Zaterdag, 1 september 2012

Hoewel het aantal strandingen in juli aanleiding gaf tot bezorgdheid voor de maand augustus, bleek het mee te vallen, met 'slechts' 73 dode bruinvissen. Dat is weliswaar meer dan in welk jaar ervoor dan ook, met uitzondering van augustus 2011 natuurlijk, maar minder dan in juli. Daarmee is een trend doorbroken, want normaal stranden er in augustus stevast meer dan in juli. Augustus 2011 leverde 210(!) dode bruinvissen op; daar zitten we dus ruimschoots onder. Gemiddeld, gerekend over de jaren 2005-2010, stranden er in deze maand 56 bruinvissen, en daar zijn we dit jaar ruim overheen gegaan. Uitschieters deze maand waren 23 augustus met 9 exemplaren en 27 augustus met 6; op beide dagen zijn er verspreid over de de hele kust dode dieren gemeld.

De bruinvissen waren dit keer als volgt over de kust verdeeld: Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden 36, Hollandse kust 23 en Wadden 14 (Texel 10, Vlieland 1, Terschelling 1, Ameland 2). Bijna de helft van de bruinvissen spoelde dus in het zuidwesten van het land aan. Wel moeten we hierbij aantekenen dat diverse dieren van de Waddeneilanden nog niet ontvangen zijn. Er zijn drie levende bruinvissen gestrand (10 augustus Scheveningen, 16 en 31 augustus Texel). Geen van deze dieren heeft het overleefd. Op grond van de lengteopgaven lijkt de jongensterfte nog lager dan in juli, met slechts 13%. Het aandeel grote dieren (>130 cm) was ook laag (18%), zodat het lijkt alsof de sterfte met name tweejarige dieren heeft getroffen.

Er zijn in augustus wederom geen andere walvisachtigen gemeld. Dat betekent dat er dit jaar, afgezien van enkele botvondsten en twee per schip aangevoerde gewone vinvissen, sinds 3 januari 2012 geen andere soorten walvisachtigen op de Nederlandse stranden zijn gevonden. Hoewel geen unicum, is het sinds 2005 pas vier keer eerder gebeurd dat er gedurende zo'n lange periode geen andere soorten dan alleen maar bruinvissen zijn aangespoeld.

Maandoverzicht september 2012

Maandag, 1 oktober 2012

Zou het een trend zijn, elk jaar meer dode bruinvissen? In september 2012 zijn, op september 2011 na, de meeste bruinvissen ooit gevonden: de teller staat nu op 99, terwijl het gemiddelde exclusief 2011 op 33 staat en inclusief 2011 op 47 (in september 2011 waren het er 130). Er is dus misschien weer iets bijzonders aan de hand geweest, maar wat? Normaal gesproken stranden er in september 1,5 keer minder bruinvissen dan in augustus, en zo doorredenerend hadden we in september maximaal 50 bruinvissen verwacht. De tweede decade was het ergste, met maar liefst 52 gemelde bruinvissen. Piekdatum was 13 september met 10, op de voet gevolgd door 8 op 7/9 en 7 op zowel 12/9 als 15/9.

Van de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden zijn er 32 bruinvissen gemeld, van de Hollandse kust 51 en van het waddengebied 17 (Texel 13, Vlieland 1, Terschelling 2, Ameland 1). De meldingen uit het noorden van het land zijn uiteraard nog niet compleet. Er is 1 bruinvis levend gestrand (7 september Texel), maar die is, zoals vaak gebeurt, spoedig overleden. Er zijn in september geen andere walvisachtigen gemeld.

Hoewel niet systematisch onderzocht, lijkt het erop alsof er vooral veel rotte dieren zijn gestrand. Waarschijnlijk is dus, net als in augustus 2011, een deel van de dieren verder uit de kust doodgegaan, en zijn er daarvan dankzij de vele harde westelijke winden meer aangespoeld dan anders. Zouden er in maanden met minder aanlandige wind net zo veel doodgaan?

Maandoverzicht oktober 2012

Donderdag, 1 november 2012

De trend die in september werd verondersteld ('elke keer meer bruinvissen') kan voor de afgelopen maand nog niet worden ontkend, maar ook niet bevestigd: oktober 2012 zat er een beetje tussenin. Er zijn wat minder bruinvissen gestrand dan in oktober 2008 (toen 56) en veel minder dan in oktober 2011 (toen 107). Dit jaar bleef de teller steken op precies 50, wat toch nog altijd meer is dan het gemiddelde sinds 2004, dat op 41 ligt. Er waren in oktober wederom pieken aan te wijzen: de eerste strekte zich uit van 3-8/10, met in totaal 19 dode bruinvissen, de tweede van 10-15/10 met 16. Op zowel 5 als 15 oktober zijn maar liefst 6 dode bruinvissen gemeld. Na 15 oktober liep het aantal gelukkig hard terug, want vanaf die datum zijn slechts 13 bruinvissen doorgegeven. Tussen 23 en 28/10 deed zich een aaneengesloten periode van maar liefst vier dagen voor met 0 bruinvissen, een situatie die we sinds eind april van dit jaar niet meer hadden meegemaakt!

De Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden waren dit keer goed voor 12 meldingen, de Hollandse kust leverde 27 en de (nog incomplete) Wadden 11 (Texel 8, Schiermonnikoog 2, Rottumerplaat 1). Alle meldingen betroffen bruinvissen. Er zijn twee dieren levend gestrand: 28/10 Egmond, 30/10 Texel.

Maandoverzicht november 2012

Zaterdag, 1 december 2012

November was wat walvisstrandings betreft een heel rustige maand. Eindelijk zitten we ook eens onder het meerjarig gemiddelde: dat ligt op 26 strandingen, in november 2012 zijn er 20 dieren gestrand. Er zijn wederom geen andere soorten dan bruinvissen gemeld. De vierdaagse periode zonder meldingen van oktober dit jaar werd deze maand overtroffen met een periode van vijf aaneengesloten dagen zonder ook maar een melding. Van de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden zijn dit keer 5 meldingen gedaan, van de Hollandse kust 8 en van de Wadden 7 (Texel 3, Ameland 3, Schiermonnikoog 1). Bijzonder is dat van de kust tussen IJmuiden en Hoek van Holland deze maand slechts een bruinvis is gemeld (11/11 Zandvoort). Er zijn twee bruinvissen levend gestrand: 12 november op Ameland en 25 november bij Hargen.

Maandoverzicht december 2012

Maandag, 31 december 2012

In de lijn van de laatste maanden viel ook het aantal strandingen in december van dit jaar niet opvallend anders uit: 33, tegen gemiddeld 29 sinds 2005. De strandingen waren geconcentreerd in de eerste helft van de maand, met 25 exemplaren. Twaalf dieren strandden op de Zuid-Hollandse/Zeeuwse eilanden, 11 op de Hollandse kust en de overige 10 in het Waddengebied (Texel 5, Terschelling 1, Ameland 4). Er is slechts een levend gestrande bruinvis gemeld (5 december Ameland).

Alle meldingen betroffen bruinvissen, op twee na: op 12 december strandde een levende bultrug op de Razende Bol bij Texel, gevolgd door een dode potvis op dezelfde locatie. Zie (binnenkort) hieronder voor meer nieuws over deze twee dieren.